

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא למחקר איכותני - 3059

תאריך עדכון אחרון 19-10-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 1

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אפרת לוסקי-וויסרוז

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: efratlusky@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: בתאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בשנים האחרונות מתרחבת ההסכמה בעולם המחקרי לפיה המחקר האיכותני פתח בפני חוקרים רבים אפשרויות חדשות להתבוננות בהתנהגות האנושית, להבנתה וליצירת ידע חדש. הקורס מיועד להקנות רקע והכרות עם הפרדיגמה האיכותנית ועם השלבים והכלים המרכזיים בעריכת מחקרים התואמים פרדיגמה זו. נפתח בהצגת הבסיס הפילוסופי של מחקרים איכותניים המעוגנים בפרדיגמות הפרשניות, נצביע על הקשר שבין מחקר איכותני לעבודה סוציאלית ואת הייחודיות של מחקר איכותני בעבודה סוציאלית; נתוודע למסורות/אסטרטגיות מרכזיות במחקר איכותני; נדון באיתור של נושא מתאים למחקר איכותני, בניסוח שאלות מחקר מתאימות ובתכנון מערך המחקר האיכותני; נכיר שיטות לאיסוף נתונים איכותניים ולניתוחם; נידרש לאתיקה, איכות והכללה במחקר איכותני ונדון בחשיבותו המכרעת של החוקר האיכותני בתהליך החקירה.

מטרות הקורס:

לנוכח מתכונתו המצומצמת, הקורס נושא אופי מבואי. מטרתו להפגיש את הסטודנטים עם עקרונות המחקר הפרשני, ובכך לפתוח צוהר ללמידה מעמיקה יותר של פרדיגמות המחקר האיכותניות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של קורס זה לסטודנטים תהיה הבנה עקרונית של האונטולוגיה, האפיסטמולוגיה והמתודולוגיה המאפיינת מחקרים איכותניים-פרשניים, והכרה בסיסית של הסוגות העיקריות הכלולות בו ושל עקרונות האתיקה ותבחיני איכות המאפיינים אותו.

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות חובה. מותרת היעדרות משעור אחד.

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות ודיונים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מהו מחקר איכותני? היסטוריה, הנחות יסוד ופרדיגמות
2. מסורות וסוגות במחקר האיכותני
3. עיצוב המחקר האיכותני
4. איסוף הנתונים
5. ניתוח ופרשנות
6. מיקום החוקר, אתיקה ואיכות במחקר איכותני
7. מגמות חדשות במחקר איכותני

חומר חובה לקריאה:

שקדי, א. (2003). מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני תיאוריה ויישום. פרק 1 (עמ' 23-36) תל-אביב: רמות

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage publications. (ch. 4, pp. 53-84)

3. עיצוב המחקר האיכותני, בחירת נושא ושאלות מחקר

4. איסוף הנתונים

ג'וסלסון, ר. (2015). כיצד לראיין למחקר איכותני: גישה התייחסותית. תרגום: ע. ליבליך. תל-אביב: מופ"ת (פרק 4: עמ' 77-93).

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative research in psychology, 3(2), 77-10

דושיניק, ל. וצבר-בן יהושע, נ. (2016). אתיקה של מחקר איכותני. בתוך נ. צבר-בן יהושע (עורכת), מסורות וזרמים במחקר האיכותני (עמ' 217-235). תל אביב: מכון מופ"ת.

צפייה בסרטון: <https://www.youtube.com/watch?v=17s;eq&t&iCvmsMzIF7o;eq&v?>

Hesse-Biber, S. (2010). Qualitative approaches to mixed methods practice. *Qualitative inquiry*, 16(6), 455-468 .

חומר לקריאה נוספת:

שלסקי, ש. ואלפרט, ב. (2007). דרכים בכתיבת מחקר איכותני: מפירוק המציאות להבנייתה כטקסט. תל אביב: מכון מופ"ת. פרק 1: עמ' 37-59.

נ. צבר-בן יהושע (עורכת). מסורות וזרמים במחקר האיכותני: תפיסות, אסטרטגיות וכלים מתקדמים. תל אביב: מכון מופ"ת.

Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (2000). *Introduction: The discipline and practice of qualitative research*. In: N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (eds.). *Handbook of Qualitative Research*, 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.

2. מסורות וסוגות במחקר האיכותני שלסקי, ש. ואלפרט, ב. (2007). דרכים בכתיבת מחקר איכותני: מפירוק המציאות להבנייתה כטקסט. תל אביב: מכון מופ"ת. (פרק 7: עמ' 209-233).
- דוגמא למחקר אתנוגרפי:
אלפסי, י., קרומר-נבו, מ. ושגיא, ש. (2009). "לא רואים בעיניים": בני נוער העוסקים בסחר בסמים בקהילה. מפגש, 29, 103-128.
- דוגמא למחקר פעולה משתף:
קרומר-נבו, מ. וברק, ע. (2006). מחקר פעולה משתף: מערכת הרווחה מנקודת מבטם של צרכני שירותי הרווחה. ביטחון סוציאלי, 72, 11-38.
- מרעי-סרואן, א' (2021). מחקר מודע-הקשר ושימוש בשיטות ויזואליות להבנת תפיסות סיכון ומוגנות בקרב ילדי גן: המקרה של ילדים בדואים מהכפרים הבלתי-מוכרים בנגב. חוקרים@הגיל הרך, 11, 81-124.
- דוגמא למחקר נרטיבי:
זריהן, א., איזיקוביץ, צ. (2018). הבניית תהליכי שינוי בנרטיבים של גברים שטופלו במרכזים לטיפול ומניעת אלימות במשפחה. חברה ורווחה, לח, 448-429.
- דוגמא למחקר פנומנולוגי:
שמיר, מ. ודורון, י. (2020). חווייתם של אנשים בגיל זיקנה שמונה להם אפוטרופוס. חברה ורווחה, מ, 373-349.
- תרשיש, נ., לוסקי, א., טנר, ד., תורג'מן, ש. (2018). פגיעות מיניות בין אחאים: פרשנותם של האחאים המעורבים והשלכותיה על תפיסות אנשי המקצוע המטפלים. חברה ורווחה, ל"ח (3), 564-537.
- דוגמא למחקר איכותני באינטרנט:
Lusky-Weisrose, E., Marmor, A., & Tener, D. (2021). Public attitudes toward institutional child sexual abuse in Israel: the case of Malka Leifer. Sexual Abuse, 10790632211000368.
- דוגמא למחקר ביקורתי:
Broyer, N. (2012). Becoming disabled: Knowledge and truth. Postscript: A Journal of Graduate Criticism and Theory, 8(1).
3. עיצוב המחקר האיכותני, בחירת נושא ושאלות מחקר
Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. Sage publications. (ch. 3, pp. 41-50)
4. איסוף הנתונים
שקדי, א. (2003). מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני תיאוריה ויישום. פרק 4 (עמ' 23-36) תל-אביב: רמות.
5. ניתוח ופרשנות
Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. Sage publications. (ch. 8, pp. 147-163)
- ניתוח בגישה האיכותנית פנומנולוגית
* Wilson, A. (2015). A guide to phenomenological research. Nursing Standard (+2014), 29(34), 38.
- ניתוח בגישת התאוריה מעוגנת בשדה
* Bryant, A., & Charmaz, K. (Eds.). (2019). The SAGE handbook of current developments in grounded theory. Sage.
- שמעוני, ש. (2016). תיאוריה מעוגנת בשדה. בתוך נ. צבר-בן יהושע (עורכת), מסורות וזרמים במחקר האיכותני (עמ' 141-178). תל אביב: מכון מופ"ת.

ניתוח בגישה הנרטיבית

ליבלר, ע., תובל-משיח, ר. וזילבר, ת. (2010). בין השלם לחלקיו, ובין תוכן לצורה. בתוך ל. קסן ומ. קרומר-נבו (עורכות), שיטות לניתוח נתונים איכותניים (עמ' 21-42). באר-שבע: אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

ספקטור-מרזל, ג. (2010). מנגנוני בררה בטענה של זהות סיפורית: מודל לניתוח נרטיבים. בתוך ל. קסן ומ. קרומר-נבו (עורכות), שיטות לניתוח נתונים איכותניים (עמ' 63-96). (באר-שבע: אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

6. אתיקה, איכות והכללה, מיקום החוקר האיכותני שקדי, א. (2003). מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני- תיאוריה ויישום. תל אביב: רמות. (פרק 13: עמ' 227-242).

Lune, H., & Berg, B. L. (2012). Qualitative research methods for the social sciences. Pearson. Chapter 3 Pp. 43-64.

Josselson, R. (2007). The ethical attitude in narrative research: Principles and practicalities. In Clandinin, D. J. (Ed.), Handbook of narrative inquiry: Mapping a methodology. (pp. 537-566). Thousand Oaks, CA: Sage.

7. מגמות חדשות במחקר איכותני

Hewson, C. (2014). Qualitative Approaches in Internet-Mediated Research. In P. Leavy (Ed.), The Oxford Handbook of Qualitative Research (pp. 422-452). Oxford University Press.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

הקורס הינו חצי-סמסטריאלי ויתקיים ביום ב' 19:00-20:30
השיבוץ לקבוצות נעשה ע"י המזכירות. בכל עניין הקשור לשיבוץ זה יש לפנות למזכירות.

סטודנטים עם מוגבלות:

האוניברסיטה העברית ובית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית רואים חשיבות רבה בהנגשת דרכי ההוראה והשירותים הניתנים לסטודנטים. סטודנטים עם מוגבלויות מוזמנים לפנות למרצה הקורס על מנת לדון איתו/ה על צרכי הנגישות שלהם ועל ההתאמות הנדרשות. שימו לב כי חלק מההתאמות מחייבות אישור של יחידת הנגישות (il.ac.huji.savion@negishut), יחידת האבחון והתמיכה

בסטודנטים עם ליקויי למידה והפרעות קשב (il.ac.huji.savion@ldsupport) או המרכז לעיוור משמעותית לתמוך יכולים אשר שונים שירותים מספקות אף אלו יחידות (cb@savion.huji.ac.il). בתהליך הלמידה. על כן, במקביל לפניה למרצה, מומלץ לסטודנטים לפנות ליחידות אלו בהקדם האפשרי.